sid lõpliku hoobi meie n. n. vanale kirjaviisile, mis oli XVII aastasaja lõpupoolest alates kõikumata valitsenud eesti vanemas kirikukeeles ja oli välja kasvanud saksa ortograafiast. Tema iseloomulikumaks jooneks oli teatavasti see, et lahtise silbi pikk vokaal kirjutati ühekordselt (näit. t u l e, loe: tuule), samuti ka lahtise silbi lühike vokaal, selle ainsa vahega, et viimasel puhul vokaalile järgnev konsonant, kuigi see oli lühike, märgiti kahekordse tähega (näit. t u l l e, loe: tule). Säärase kirjutusviisi suurimaks puuduseks oli asjaolu, et kuna pikk konsonant teatavail kordadel märgiti samuti kahekordselt, muutus tihti võimatuks konsonantide pikkusvahede nähtavakstegemine kirjas (näit. l i n n a võidi lugeda niihästi *lina* kui *linna*). Seda ebakohta oli katsutud kõrvaldada enne Ahrensitki. Nimetamisväärilised on siin O. W. M a s i n g i parandus-ettepanekud (1820 ja 1824) ja eriti tähelepandav soomemaalase A. I. A r v i d s s o n i (vt.) kirjutis Rosenplänteri »Beiträge'des« (XV, lk. 124—30), milles viimane soovitab järjekindlalt märkida pika vokaali kahe- ja lühikese konsonandi ühekordselt. Kuid kummagi ettepanekud ei leidnud laiemat poolehoidu (Arvidssoni soovitatud kirjutusviis oli põhimõttes sama, mille hiljemini võidule aitas A.!), sest nad olid osalt puudulikud (eriti Masingil) ning üksikasjus nõrgalt põhjendatud, osalt tehti nende kasuks liiga vähe kihutustööd. Pöördepunktiks kohasema õigekirjutuse maksmapääsmisel sai A.-i grammatika, kuigi peale selle ilmumist möödus veel hulk aega, enne kui üldiselt tarvitusele võeti meie päevil harilik, n. n. uus kirjaviis, mille peajuhiseks on, et lühikesed vokaalid ja konsonandid märgitakse ühekordse, pikad aga kahekordse tähega. Ahrens ise seda uut kirjaviisi oma grammatika esimeses trükis küll veel ei tarvitanud, kuid ta andis seal, toetudes soome keele eeskujule, sellekohase reegli ning rõhutas, et uus »soome« kirjaviis tuleks eestigi keeles »ainuõigena ja -loomupärasena« tingimata maksma panna. Ja kirjaviisi-muutuse küsimus hakkaski siit peale liikuma. Juba 1844 ilmus trükist Ahrensi lähema sõbra, Jõelähtme õpetaja G. H. S c h ü d l ö f f e l i toimetusel »Toomas Westen, Lapo rahva uso äratajа Norra maal«, mis on esimene raamat A.-i parandatud ortograafias. A. ise seadis osa Uuest Testamendist ja mõned kirikulaulud uude kirjaviisi, parandas neis esinevad keelevead oma grammatika järgi ning esitas need materjalid 1845 kindralsuperintendent Reini kaudu kõigile Eestimaa kirikuõpetajaile, propageerides ühtlasi oma uuendus-ettepanekuid sama aasta suvel Tallinnas peetud õpetajatesinodil. Ning oma 3 a. hiljemini ilmunud teoses »Zur Ehstnischen Declinationslehre« (Reval, 1848), milles ta kaitsis oma grammatika käändkondadejaotust, edasi oma grammatika teises trükis (1853) pööris ta lõplikult selja vanale kirjaviisile, tuues eestikeelsed näited uues ortograafias. Veel üksikasjalisemalt tungis ta kallale senise kirikukeele puudustele oma järgmises raamatus »Sprachfehler der Ehstnischen Bibel« (Reval, 1853), milles on loendatud üksikud tähtsamad keelevead tervest senisest eestikeelsest piiblist ja iga vea juures märgitud tema kohta käiv paragrahv autori grammatikas. Kuid kirjaviisi muudatus oli sellest hoolimata visa läbi tungima. A.-i ettepanekud leidsid mitmelt poolt tugevat vastuseisu; juba mainitud sinodil 1845 oli koosolijate enamik seisukohal, et kirikukeele parandamine ei ole »ajakohane«. Tekkis vaidlusi ja tülisid, milledes A.-i kare ja hell iseloom ei olnud tema asja edule just kasuks. A.-i tolleaegsete võitluspäevade meeleolu peegeldab tema raamatuke »Joh. Hornung, der Schöpfer unserer Ehstnischen Kirchensprache« (Reval, 1845). Selles on esimest korda teravmeelselt ja õigesti hinnatud osa, mis on mänginud Hornung enne-ahrensi-aegse eesti kirjakeele loomisel, on kirjeldatud, kui visad olid läbi tungima Hornungi uuendused, ning kibedais sõnus, mis on sihitud Hornungi vastaseile, kajastuvad selgesti need tunded, mida autoris tekitasid analoogilised raskused tema enda ettepanekute läbiviimisel. Võitlus uue kirjaviisi pärast ei lõppenudki A.-i päevil: tema uuendused pääsid täielikult võidule alles aastakümneid peale tema surma, peamiselt üksikute innustunud toetajate ning ärkavate eesti laiemate haritlasringkondade sekkalöömise mõjul. A.-i osa selle liikumise algatajana ei ole aga seepärast sugugi väiksem. — Kuid A.-i grammatika kuulub ilma selle ortograafilisegi osata möödunud aastasaja paremate eesti keeleõpetuste hulka. A.-il oli julgust lõplikult lahku lüüa senise kirikukeele traditsioonidest, mille esindajad olid ehitanud eesti grammatilise süsteemi, välja minnes ladina ja saksa keele eeskujudest, ning võtta keelenähtuste järjestamisel lähtekohaks eesti elava rahvakeele enda. Seetõttu on tal õnnestunud tabada mõnigi õige vorm, mida seni oldi harjutud pidama »eestlase lohakast kõnelemisest tingitud keeleveaks«, ning ta on aidanud eesti kirjakeelest välja pühkida mõnegi keelendi, mis sinna oli tekkinud ainult võõraste keelearendajate oskamatusest. Tema grammatika esimeses jaos on antud esimest korda kokkuvõtlikult võrdlemisi täielik, kuigi tarbetult keeruline ülevaade astmevaheldusest (»mutatsiooni« nime all), ning sõnade jaotusel muutkondadesse on talitatud loomulikuma põhimõtte järgi kui endistes eesti